

Nastavnici o strahu od hrvatskoga kao stranoga jezika

Kroatistica Dinka Pasini i romanistica Sandra Mardešić predstavile su 2015. godine znanstveno istraživanje o strahu od hrvatskoga kao inoga jezika provedeno među studentima Croaticuma – Centra za hrvatski kao drugi i strani jezik na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu. To su istraživanje proširile i 2023. godine održale izlaganje na 8. Stručnome i znanstvenome savjetovanju za lektore hrvatskoga kao inoga jezika. Rezultati toga istraživanja čekaju na objavljivanje. Pod mentorstvom profesorice Ane Čavar u području metodike hrvatskoga jezika na Odsjeku za kroatistiku Vedrana Zubak obranila je 2017. godine diplomski rad na temu *Strah od jezika u ovladavanju inojezičnim hrvatskim*. Istraživanje za taj rad provedeno je među studentima Croaticuma standardiziranim upitnikom o strahu od stranoga jezika, koji je pod stručnim nadzorom mentorice prilagođen specifičnostima i složenosti hrvatskoga jezika.

Kako većih i sustavnih znanstvenih istraživanja straha od hrvatskoga jezika dosad nije bilo, nastavnici (kao i njihovi studenti i polaznici) prema vlastitu iskustvu, primjenjujući različite strategije, nastoje smanjiti strah od hrvatskoga jezika na najmanju moguću mjeru kako bi povećali rezultate učenja. Dakako, čest stereotip, kojim se koriste i sami nastavnici, o hrvatskome kao 'teškomu i gotovo nesvladivomu jeziku' nimalo ne pridonosi oslobađanju od straha, nego ga dodatno povećava. Pritom bismo ponajprije kao nastavnici trebali razmisliti o sljedećemu: *Što nam je važnije, naša nastavnička uloga ili nam je u žarištu student, a pogotovo opušteni student s kojim je lakše raditi?*

Među deset nastavnika Croaticuma, središnjega centra za neizvorne govornike koji djeluje na Odsjeku za kroatistiku Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, u zimskome je semestru 2023. provedeno kratko kvalitativno istraživanje kako bi se razmotrio njihov odnos prema strahu od jezika koji studenti i ostali polaznici Croaticuma osjećaju pri učenju hrvatskoga kao inoga jezika. U tu su svrhu nastavnicima postavljena dva pitanja:

1. Jesu li primijetili strah od hrvatskoga jezika u svojim heterogenim skupinama i kako se on očitovao?
2. Imaju li kakve strategije kojima se koriste u nastavi kako bi eventualni strah od hrvatskoga jezika kao stranoga umanjili?

* Dinka Pasini radi na Croaticumu – Centru za hrvatski kao drugi i strani jezik Odsjeka za kroatistiku Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Svi ispitanici primijetili su strah kod svojih studenata, posebno u govornoj komunikaciji. Strah se povećava s dobi studenta te od zapada prema istoku, a smanjuje od najnižega do najvišega stupnja jezične kompetencije. Nekoliko je ispitanih nastavnika opazilo da studenti koji dolaze iz zapadnih obrazovnih sustava poput, primjerice, američkoga, pokazuju manji strah od onih koji dolaze iz, primjerice, kineskoga obrazovnog sustava, u kojemu gotovo da i nema interakcije između nastavnika i studenta. Strah je individualan, ali zajedničko mu je obilježje ipak strah od negativnoga društvenog vrednovanja u skupini, to jest razrednoj situaciji, a očituje se odbijanjem komunikacije pred onima „koji bolje govore”, stankama u govoru, zamuckivanjem i mucanjem te strahom od gramatičkih pogrešaka, osobito u nastavcima promjenjivih vrsta riječi, što često dovodi do tišega ili nerazgovijetnoga izgovora dočeta kako bi se izbjeгла „sramota”.

Općenito, studenti pokazuju najveći strah od javnoga govora, od izgovora pojedinih glasova (ovisno o tome koji im je materinski jezik) i od složenih morfoloških struktura. Najmanji strah, potvrđuju nastavnici, pokazuju kad u razredu igraju različite uloge (izvjestitelja, reportera, liječnika, pacijenta, službenika, prodavača i sl.), u radu u paru ili većim skupinama te u tzv. projektnoj nastavi, u kojoj u prvi plan dolaze iskustveno i suradničko učenje.

Da bi suzbili strah kod svojih studenata, nastavnici (lektori) Croaticuma koriste se različitim strategijama. To su: otvorenost, poticajna pitanja, humor, igra, dijalози, kazališne scene, razgovor o strahu i njegovo osvješćivanje, vođenje dnevnika o strahu, pjevanje, recitiranje, ispravljanje pogrešaka u govoru nakon dužih govornih cjelina studenta i sl.

Kratko kvalitativno istraživanje provedeno među deset nastavnika na Croaticumu pokazalo je njihovu stručnost i profesionalizam i kad je riječ o strahu od hrvatskoga kao inoga jezika te opravdalo status ovoga centra kao središnje institucije za poučavanje i učenje hrvatskoga za neizvorne govornike hrvatskoga jezika. Ili, slikovito rečeno, Croaticumovi nastavnici razmišljaju o strahu, ali ga se ne boje.

Sve u svemu, u današnjim okolnostima kad se hrvatsko tržište rada sve više otvara prema stranim radnicima, a Europa prema migrantima iz najudaljenijih dijelova svijeta, poučavanje hrvatskoga kao inoga postaje aktualnom temom. Povezano s tim, strah od učenja hrvatskoga za neizvorne govornike nameće se kao tema za ozbiljno znanstveno istraživanje.

Međutim, smanjenju straha od učenja uvelike može pridonijeti jezična politika Republike Hrvatske te kvalitetna i koordinirana organizacija programa i tečajeva hrvatskoga kao inoga jezika, čime se povećava motivacija za ovladavanje njime i uspješnost u tome ovladavanju te primjeni na tržištu rada.